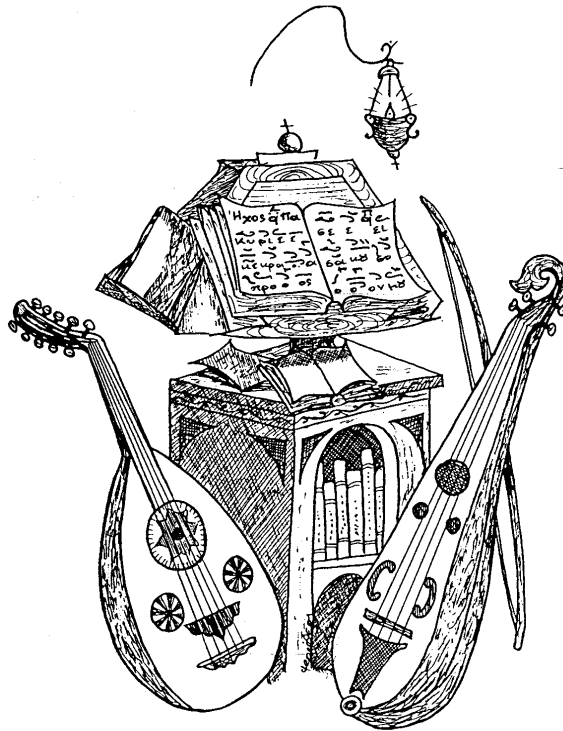

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

«Λείδω ξυνεΐοισι,
θύρας δ' ἐπίθεσθε
βέβηλοι»
(Ορφικόν)

«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

ἜΤΟΣ ΣΤ' - Τεύχος Αριθμ. 24
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΤΑΧ. Δ/ΝΣΗ Η ΕΔΡΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ:
ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ 19 Τ.Κ. 25100
ΑΙΓΙΟ

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ
ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ**

**«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»
ΚΩΔ. 7587**

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

- 1. Χατζηχρόνογλου Γεώργιος,**
Πρόεδρος
Αναλήψεως 51, Βριλλήσια 15235
Τηλ. 210-8030259, 6972279995
- 2. Γκοτσόπουλος Ανδρέας**
Α΄ Αντιπρόεδρος
Δοϊράνης 16, Χολαργός 15562
Τηλ. 210-6577027, κιν. 6979976423
- 3. Τζινευράκης Χαράλαμπος**
Β΄ Αντιπρόεδρος
Λαμπαδάριος Ι.Ν.Αγ. Δημητρίου
Θεσσαλονίκης Τηλ.6945749473
- 4. Ιατρίδης Νικόλαος**
Γενικός Γραμματέας
Σεφέρη 72 Ν.Ψυχικό 15451
Τηλ.210-6722723
- 5. Γιάννου Νικόλαος,**
Ειδικός Γραμματέας
Μυκηναϊκών τάφων 24, Σπάτα 19004
Τηλ. 6937417401
- 6. Σαλλάτας Σπυρίδων,** Ταμίας
Ανοιξέως 35, Καματερό 13451
Τηλ. 210-2313092
- 7. Φώτης Θεοδωρακόπουλος**
Έφορος Τηλ. 6944306683
Αγίου Ιωάννου 19, Αίγιο 25100
- 8. Πατρώνας Αντώνιος, Μέλος Δ.Σ**
Γιαννιτσά Τηλ. 6976628358
- 9. Δεσποτοπούλου Σοφία, Μέλος Δ.Σ**
Μιλτιάδου 22 – Χολαργός
Τηλ. 6972120319

ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- 1. Καραγιάννης Μιχαήλ**
- 2. Κότσικας Δημήτριος**
- 3. Σεφρελής Αναστάσιος**

**Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»**

Αγ. Ιωάννου 19, ΤΚ 25100 Αίγιο.
Τηλ.26910-29842 FAX: 26910-23492

ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ – ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Και υπεύθυνος κατά Νόμον
Χατζηχρόνογλου Γεώργιος
Πρόεδρος της Π.Ε.Π.Ε.Μ.
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- 1. Χατζηχρόνογλου Γεώργιος**
- 2. Γιάννου Νικόλαος**
- 3. Θεοδωρακόπουλος Φώτης**
- 4. Ιατρίδης Νικόλαος**
- 5. Φλώρος Βασίλειος**

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Απόστολος Μπουρνέλης, Δικηγόρος,
Καραϊσκού 106
Πειραιάς, Τ.Κ. 18535
Τηλ. 6974407543

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φώτης Θεοδωρακόπουλος
Αγ. Ιωάννου 19, Αίγιο 25100
Τηλ. 26910-29842 FAX. 26910-23492

Ιστοσελίδα: www.myriphoon.gr

Ηλεκτρονική Διεύθυνση:
myriphoon@yahoo.gr

ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ.

Ανακοινώνεται, ότι κατόπιν αρχαιρεσιών οι οποίες διεξήχθησαν την Κυριακή 23-01-2011 και ώρα 13:00 σε αίθουσα του κτιρίου του δημαρχείου του (πρώην) Δήμου Χολαργού Αττικής εξελέγησαν τα μέλη του νέου Διοικητικού Συμβουλίου της Πανελληνίου Ενώσεως Προασπιστών της Εθνικής μας Μουσικής (Π.Ε.Π.Ε.Μ) «ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ», το οποίο συγκροτήθηκε σε σώμα την επομένη Κυριακή 30 Ιανουαρίου 2011.

Η σύνθεση του νέου Δ.Σ. και των Επιτροπών της Ενώσεως, οι οποίες καταρτίστηκαν κατά τομείς δράσης, έχουν ως εξής:

1. ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Χατζηχρόνου Γεώργιος.
2. Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Γκοτσόπουλος Ανδρέας.
3. Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τζινευράκης Χαράλαμπος.
4. ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Ιατρίδης Νικόλαος.
5. ΕΙΔΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Γιάννου Νικόλαος.
6. ΤΑΜΙΑΣ: Σαλλάτας Σπυρίδων.
7. ΕΦΟΡΟΣ: Φώτης Θεοδωρακόπουλος.
8. ΜΕΛΗ Δ.Σ.: Δεσποτοπούλου Σοφία, Δημητρίου Χαράλαμπος, Φλώρος Βασίλειος.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Χατζηχρόνου Γεώργιος, Γιάννου Νικόλαος, Θεοδωρακόπουλος Φώτης, Ιατρίδης Νικόλαος, Φλώρος Βασίλειος, Ακριδάς Θεόδωρος.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ: Αρχιμανδρίτης π. Αθανάσιος Σιαμάκης, Γιάννου Νικόλαος, Συμεωνίδης Χάρης, Τζινευράκης Χαράλαμπος, Φλώρος Βασίλειος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Σαλλάτας Σπυρίδων, Γκοτσόπουλος Ανδρέας, Φλώρος Βασίλειος, Δημητρίου Χαράλαμπος, Κρασιώτης Σωτήριος.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ - ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ: Φώτης Θεοδωρακόπουλος, Γκοτσόπουλος Ανδρέας, Δεσποτοπούλου Σοφία.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΠΟΔΗΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ: Γιαννουκάκης Νικόλαος, Παπαζέκος Βασίλειος, Παπαϊωάννου Βασίλειος.

«Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΡΑΦΗΣ
ΤΩΝ ΜΕΛΩΔΙΚΩΝ ΕΛΞΕΩΝ ΣΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ».

Η «παλαιά «σημειογραφία

Από την παρατήρηση τῶν μουσικῶν κειμένων, τὰ ὁποῖα κατεγράφησαν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς συνοπτικότερης γραφῆς τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου (+1777), ἕως τὴν ὑπερ-αναλυτικὴ γραφὴ τοῦ Ἀποστόλου Κώνστα καὶ τὶς λεγόμενες «πρωτοεξηγήσεις» τοῦ Γρηγορίου Πρωτοψάλτου (1810), προκύπτει ὅτι, στὶς πρὶν ἀπὸ τὴ μεταρρύθμιση τῶν τριῶν δασκάλων γραφές, δὲν ὑπῆρχε ἡ ἀνάγκη τῆς παρανοσήμανσης τῶν μελωδικῶν ἔλξεων. Ἡ λογικὴ τῶν γραφῶν αὐτῶν, ἦταν ἡ ὑπενθύμιση στὶς συνοπτικότερες καὶ ἡ καταγραφή στὶς ἀναλυτικότερες, ὁλόκληρων μουσικῶν θέσεων ἢ φράσεων, τῶν ὁποίων ἡ ἀναλυτικὴ ἐκτέλεση ἀπαιτοῦσε ἀπομνημόνευση καὶ μακρὰ μαθητεία. Ἡ μακρὰ αὐτὴ μαθητεία, ἐξασφάλιζε καὶ τὴν σωστὴ διαστηματικὴ προσέγγιση τῶν ἤχων καθὼς καὶ τῶν φυσικῶν ιδιωμάτων τους, ὅπως οἱ μελωδικὲς ἔλξεις.

Τὸ Μέγα Θεωρητικὸ τοῦ Χρυσάνθου

Στὸ Μέγα Θεωρητικὸ τοῦ ὁ Χρυσάνθος, δὲν κάνει ἄμεση ἀναφορὰ στὸ φυσικὸ νόμο τῶν ἔλξεων, ἀλλὰ τὶς ὑποννοεῖ, καθὼς μιλά γιὰ ἐστῶτες (σταθεροὺς) φθόγγους καὶ ὑπερβάσιμους: Γράφει λοιπὸν στὴν π. 304: «Δεσπόζοντες φθόγγοι εἶναι ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἐνεργεῖ εἰς τὸν ἤχον. Ὑπερβάσιμοι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ φθόγγοι τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἀπρακτεῖ παντάπασιν εἰς τὸν ἤχον...» καὶ παρακάτω «Δεσπόζοντες εἶναι ἐκεῖνοι οἱ φθόγγοι περὶ οὓς ὁ ἤχος χαίρει νὰ ἐνδιατριβῇ. Ὑπερβάσιμοι εἶναι ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους ὁ ἤχος δὲν θέλει νὰ ἐμφιλοχωρεῖ, ἀλλὰ ἡ διόλου τοὺς σιωπᾶ ἢ ταχέως ἀπὸ αὐτοὺς φεύγει καὶ χρονοτριβῇ τὸ περισσότερο εἰς τοὺς δεσπόζοντας». Ὡστόσο, ἡ νέα μέθοδος, πὺν προσδιορίζει πλέον γιὰ πρώτη φορὰ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ τονικὸ ὕψος τοῦ κάθε

φθόγγου, τὸν ἀκριβῆ χρόνον ποὺ ἐξοδεύει, δημιουργεῖ τις συνθήκες γιὰ ὅλο καὶ περισσότερο προσδιοριστικὴ κατά- γραφὴ τῶν μελῶν. Ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς διαφορὰς ἀναλύσεις ποὺ ἀρχίζουν ὅλο καὶ συχνότερα νὰ καταγράφονται, θέλοντας νὰ διασώσουν καὶ νὰ διαδώσουν τὸ ὕψος κάποιου δασκάλου ἢ σχολῆς, μὲ τὴν πάροδο τῶν ἐτῶν δημιουργεῖται ἡ ἀνάγκη καὶ γιὰ ἀκριβέστερο προσδιορισμὸ τοῦ τονικοῦ ὕψους τῶν ὑπερβάσιμων φθόγγων.

Ὁ Γερμανὸς Αἰθονίδης καὶ ὁ Γάλλος Ducoudray

Στὰ θεωρητικὰ τῶν ἐπόμενων χρόνων, δὲν γίνεται ρητὴ ἀναφορὰ στὸ φυσικὸ νόμον τῶν ἔλξεων. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γερμανὸς Αἰθονίδης τὸ 1876 ὅμως, γράφει "Τὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ διακρίνει μιὰ ιδιότητα ἢ ὁποία, ἀπὸ θεωρητικὴ ἄποψη, διέλαθε τῆς προσοχῆς τῶν μουσικοδιδασκάλων μας, μολονότι ἐφαρμόζεται ἐπὶ μονίμου βάσεως. Ἀναφέρομαι ἐδῶ σ' ἓνα εἶδος ἔλξεως στὴν ὁποία ὑπόκειται ὁ τόνος. Κάθε ἦχος ἔχει αὐτὸ ποὺ ἀποκαλοῦμε δεσπόζοντες φθόγγους, δύο ἢ τρεῖς. Αὐτοὶ παραμένουν σταθεροὶ καὶ οἱ ἴδιοι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μελωδίας, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ὑπόκεινται σ' αὐτὸ τὸ νόμον τῆς ἔλξεως σύμφωνα μὲ τὸν ὅποιο ὁ ἐπόμενος φθόγγος ἐλκύει τὸν προηγούμενό του καὶ τὸν μετακινεῖ ὑψηλότερα ἢ χαμηλότερα (κατὰ ἓνα τεταρτημόριον). Αὐτὴ ἡ ιδιότητα τῶν φθόγγων εἶναι τόσο προφανὴς γιὰ ἐκεῖνον ποὺ ἀκούει μὲ προσοχή, ὥστε μοῦ φαίνεται παράξενο ποὺ δὲν ἐνσωματώθηκε στὴ θεωρία ὡς οὐσιώδης προϋπόθεσις τῆς τέχνης. Ὡστόσο, τὴν διαφύλαξε ἢ παράδοσις καὶ εἶναι τόσο αἰσθητὴ στὴν ἀκοή ποὺ δὲν τὴν ἐκτελοῦν μόνο οἱ καλύτεροι μουσικοδιδάσκαλοι, ἀλλὰ ἀκόμα οἱ ἐρασιτέχνες. Αὐτὴ ἡ ἀκουστικὴ συνήθεια, τὴν ὁποία ἀποκτᾶ κανεὶς παιδιόθεν καὶ ποὺ τοῦ γίνεται δευτέρη φύσις, ἀπωθεῖ τὸ ἀπότομον πέρασμα ἀπὸ ἓνα φθόγγο στὸν ἄλλον καὶ θεωρώντας τοὺς δεσπόζοντες φθόγγους ὡς σταθερὰ σημεῖα, χρησιμοποιοῖ τοὺς ὑπόλοιπους φθόγγους ὡς κινούμενες γέφυρες πάνω στὶς ὁποῖες ἢ μελωδία μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἓνα σημεῖο στὸ

ἄλλο. Ἡ ἔλξη ἐκτελεῖται αὐθόρμητα, ἄκοπα καὶ φυσιολογικά, σχεδὸν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ψάλτη, καὶ προσδίδει στὴ μελωδίαν ἓνα εἶδος διακυμάνσεως πὺν ἀποτελεῖ ἓναν ἀπὸ τοὺς ἰδιωματικούς χαρακτήρες της".

Δὲν ἀποκλείεται οἱ προτάσεις τῆς ἐπιτροπῆς οἱ σχετικές μὲ τὴν ἀναγραφή τῶν ἔλξεων στὰ μουσικά κείμενα, νὰ ὀφείλονταν στὴν πεποίθησι ὅτι "...ἡ σημαδογραφία τῆς Νέας Μεθόδου στοιχειοθετεῖ ἓνα ἀνεπαρκὲς σύστημα". (κατὰ τὴν διατύπωσι τοῦ Ἀφθονίδου τὸ 1876). Στὸ "Δοκίμιον περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἱερᾶς μουσικῆς κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν, ἀπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τέχνης" (ἐν Ὁ Χρόνος, Κωνσταντινούπολι 1877, σσ. 84-99) γράφει ὁ Ἀφθονίδης: «Ἡ εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ ὑπερέχει τῆς παρακμαίουσας ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἀπὸ τὴν ἄποψι τῆς τέχνης (ὡς πρὸς τὴν βαθμολογικὴ κατάταξι τῶν φθόγγων σύμφωνα μὲ κανόνες καὶ ἀναλογίαι, καὶ τὴν μαθηματικὴ ἀκρίβεια τοῦ ρυθμοῦ). Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ζήτημα δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆι μόνον ἀπὸ τὴν ἄποψι τῆς τέχνης, ἢ ἀντικατάστασι τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴ εἶναι ἀπορριπτέα». Στὸ πόνημα τοῦ Γάλλου μουσικολόγου Ducoudray, πὺν τιτλοφορεῖται: «ETUDES SUR A MUSIQUE ECCLESIASTIQUE» καὶ ἐκδόθηκε στὸ Παρίσι τὸ 1877, στὴν σελ. 10, περιγράφεται τὸ φαινόμενον τῶν ἔλξεων, ἐνῶ ἀναφέρονται συστηματικὰ οἱ ἔλξεις καὶ σὲ κάθε ἦχο χωριστά. Εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικό ἀκόμη, πὺς ὁ Ducourday, διορθώνει τὴν ὁμοιὰ διφωνία τοῦ Β' ἦχου τὸν ὁποῖο ὀνομάζει ἡμιχρωματικὸ γένος καὶ θεωρεῖ τῖς ἔλξεις τεταρτημόρια τῶν τόνων τοὺς ὁποῖους φθείρουν. Ἐτσι στὴν ἔλξη τοῦ Γα πρὸς τὸν Δι, διευκρινίζει πὺς τὸ διάστημα Βου-Γα γίνεται ἴσο μὲ τὸ Γα-Δι, ἐνῶ στῖς καταλήξεις τοῦ Α' ἦχου ὁ Βου βαρύνεται καὶ τὸ διάστημα Πα-Βου γίνεται ἴσο μὲ τὸ Βου-Γα.

Ἡ Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ 1888

Ἡ πρώτη ἐπίσημη διατύπωσι τοῦ φαινομένου τῶν ἔλξεων, ἔρχεται τὸ 1888 μὲ τὸ περίφημον πόνημα πὺν ἐξέδωσε ἡ

Πατριαρχική Έπιτροπή ή όποία αναφέρει στην σελ. 48, κεφάλαιο περι έλξεων, πάρ.51

§ 51. Ἡ ἔλξις ἐν τῇ ἱερᾷ ἡμῶν Μουσικῇ ἐστὶ νόμος ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἐπιβαλλόμενος. Καίτοι δὲ μηδαμῶς ἀναγραφόμενος τέως ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, δύναται ὅμως νὰ ὑποβληθῇ εἰς κανόννας, οὗς ἡ παράδοσις διέσωσε. Συνίσταται δὲ ἡ ἔλξις εἰς τὴν κατὰ ἐν ἡ πλείονα τμήματα ἐπὶ τὸ ὄξυ μεταβολὴν φθόγγων τινῶν ἐλκρομένων ὑπὸ τῶν παρὰκειμένων αὐτοῖς ὄξυτέρων.

ἐνῶ στην πάρ. 52. αναφέρει:

§ 52. Ἡ ἔλξις σπανιώτερον ἐκτελουμένη ἐν τῷ Στιχηραρικῷ μέλει, ἐστὶ προσὸν ἰδιαιτέρον καὶ στοιχείου ἀπαραίτητον τοῦ Εἰρμολογικοῦ μέλους.
Οἱ δὲ ὄροι καὶ κανόνες, ὑπ' οὗς ἐκτελεῖται, ἐκτεθή-
σονται ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν ἤχων.

Διευκρινίζεται δηλαδή, πῶς οἱ διέσεις καὶ ὑφέσεις πού συναντᾶμε στὰ στιχηραρικὰ καὶ παπαδικὰ μέλη, δὲν ἀποτελοῦν ἔλξεις ἀλλὰ ἀπλὲς ἀλλοιώσεις φθόγγων.

Μὲ τὴν περιγραφὴ ὅμως τῶν ἔλξεων ἐν «ἐνὶ ἐκάστῳ ἤχῳ», δημιουργεῖ ἀμέσως ἀπορία τὸ γιατί ὁ Ἀφθονίδης ὁ ὅποιος δίδαξε καὶ ὑπέδειξε οὐσιαστικὰ στὸν Ducourday τὰ διαστήματα καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἔλξεων λίγα χρόνια μόνο νωρίτερα, τώρα ὡς πρόεδρος τῆς Πατριαρχικῆς Ἐπιτροπῆς, προβαίνει (μαζὶ μὲ τὰ ὑπόλοιπα μέλη βέβαια) σὲ μία τόσο διαφορετικὴ περιγραφὴ τῶν ἔλξεων πού σὲ τίποτε δὲν θυμίζουν τίς «μαλακές» ἔλξεις πού παρουσίασε ὁ Ducourday. Ἔτσι γιὰ παράδειγμα, ἡ ἔλξη τοῦ Γὰ στὸν Α' ἤχο γίνεται 8 τμ. ἐνῶ στὸν Β' ἤχο 4 τμ.. Ἐπὶ πλέον παραλείπεται τελείως, ἡ ἀναφορὰ τῆς κατιούσας ἔλξης τοῦ Ζω πρὸς τὸν Κε καὶ τῆς καταληκτικῆς τοῦ Βου πρὸς τὸν Πα. Ἀκόμα, στὰ πορίσματά της ἡ Ἐπιτροπὴ γράφει

γ'] ἀνέγραψεν ὡς στοιχεῖον ἀπαραίτητον τοῦ ἱεροῦ μέ-
λους τὴν ἔλξιν, καὶ εἰσήγαγεν ἐν τῇ ὑπαρχούσῃ γραφῇ ση-
μεῖά τινα πρὸς τοῦτο, διατηρήσασα κατὰ τὰ λοιπὰ τὴν
ὑπάρχουσαν γραφὴν ἀμετάβλητον.

Εἰσάγεται δηλαδή για πρώτη φορά, ἡ πρόταση για συστηματικὴ καταγραφὴ τῶν φυσικῶν ἔλξεων μὲ τὰ διάφορα εἶδη ἀλλοιώσεων. Καὶ λέω ἡ πρόταση, γιατί ὅπως φάνηκε ἀργότερα, τὰ ἴδια τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἐκδοτικὴ δραστηριότητα στὸ ἐπόμενο διάστημα, δὲν ἐφάρμοσαν αὐτὴ τὴν προτροπὴ. Στὸ μέλλον ὁμως για κάποιους ἡ προτροπὴ τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἓνα ἐπιχείρημα για τὴν καταγραφὴ τους.

Φαίνεται λοιπόν, ὅτι στὸ 2ο μισό του 19ου αἰώνα, σὲ ἓνα νεοσυσταθὲν ἑλληνικὸ κράτος πού ἔψαχνε τὴν εὐρω-
παϊκὴ του ταυτότητα καὶ τὴν (κακῶς ἐννοούμενη)
ἀρχαιοελληνικὴ του συνέχεια, ἡ μουσικὴ μας δεχόταν μί-
ἀνευ προηγουμένου ἐπίθεση: ἀπὸ λογίους, μουσικολο-
γιώτατους καὶ ἐπιφανεῖς ἄνδρες τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Ὑπῆρχε
ὁ κίνδυνος νὰ χαθεῖ ὄχι μόνο τὸ ἰδίωμα τῶν ἔλξεων, ἀλλὰ ἡ
ἴδια ἡ ταυτότητα τῆς ΒΜ. Μεταξὺ ἄλλων κατηγοροῦνταν: ἡ
ἀνυπαρξία πολυφωνίας (!), τὰ μὴ συγκεκρισμένα διαστή-
ματα (!), ἡ «κεφαλικὴ» φωνὴ ὡς ρινοφωνία, οἱ ἀναλύσεις ὡς
ἀνατολίτικοι λαρυγγισμοί, κ.ἄ.

Ἐνας πρακτικὸς ἱστορικὸς λόγος πού ἐμπόδισε τὴν
ἐπικράτηση τῆς συστηματικῆς καταγραφῆς τῶν ἔλξεων μὲ
τις διάφορες διγραμμοτριγράμμες ὑφесоδιέσεις πού
πρότεινε ἡ Ἐπιτροπὴ, ἦταν γιατί μί-ἀ τέτοια ἐπικράτηση θὰ
καθιστοῦσε ἄχρηστα ὅλα τὰ κλασικὰ κείμενα ΒΜ πού εἶχαν
ἐκδοθεῖ ὡς τότε. Κι αὐτὸ γιατί ἡ ἀπλὴ δίεση ἢ ὕφεση, πού ὡς
τότε σήμαινε μεγαλύτερο ἢ μικρότερο ποσὸ ἀλλοίωσης ἐνὸς
φθόγγου, ἀνάλογα μὲ τὸν φθόγγο ἢ καὶ τὴ θέση στὴν ὁποῖα
ἐτίθετο, θὰ ἔπρεπε νὰ σημαίνει πλέον πάντα ἀλλοίωση 2
μορίων. Γι' αὐτὸ ἴσως, ἂν καὶ κάποια μέλη τῆς ἴδιας τῆς
Ἐπιτροπῆς εἶχαν ἐκδοτικὴ δραστηριότητα καὶ κατόπιν τῆς
ἐκδοσης τῶν πορισμάτων τῆς, δὲν υἰοθέτησαν τὴν γραφὴ

αυτή. Κατὰ κάποιον τρόπο «σιωπηρῶς», δὲν ἔθεσαν οἱ ἴδιοι ποτὲ σὲ ἰσχὺ τίς προτάσεις περὶ τῆς συστηματικῆς καταγραφῆς τῶν ἔλξεων ποὺ περιγράφονται στὸ πόνημα τοῦ 1888.

Μία πολὺ βασικὴ ἱστορικὴ παράμετρο, τὴν ὁποία πολλοὶ ἀρνοῦνται νὰ ἀξιολογήσουν στὸ βαθμὸ ποὺ τῆς ἀξίζει εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἔχουμε ἠχογραφήσεις ἀπὸ τίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα, καὶ ξέρουμε πῶς τὸν καιρὸ ποὺ ἡ Ἐπιτροπὴ συνεδρίαζε ὁ Ἰάκωβος Ναυπλιώτης ἦταν Β' Δομέστικος στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ καὶ ὅταν ἡ Ἐπιτροπὴ ἐξέδιδε τὰ περίφημα πορίσματα τῆς (τὸ 1888) ἦταν ἤδη Α' Δομέστικος. Μήπως ἡ Ἐπιτροπὴ γράφει πούθενά πῶς οἱ ἔλξεις καὶ τὰ διαστήματα τῆς μουσικῆς μας κινδυνεύουν νὰ χαθοῦν ἀπὸ τοὺς πατριαρχικοὺς ἱεροψάλτες; Μήπως ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ψάλτες τῶν ὁποίων εἴμαστε τυχεροὶ νὰ ἔχουμε ἠχογραφήσεις (Ναυπλιώτης, Μανέας, Θωμαΐδης, Γεροθεοδώρου, Βαμβουδάκης κ.ά.) ἀπὸ τίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα, ἔκαναν ὅλοι λάθος;

Ὁ Νηλέας Καμαράδος καὶ Ὁ Κωνσταντῖνος Ψάχος,

Στὶς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἦταν ἀπὸ τοὺς βασικώτερους ἐκπροσώπους αὐτῶν ποὺ προσπάθησαν νὰ φέρουν στὰ κείμενα τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς τίς ἔλξεις. Κι οἱ δυὸ ἀποτελοῦσαν κατὰ κάποιον τρόπο εἰδικές περιπτώσεις, ὁ μὲν Καμαράδος λόγω τῆς ὑπεραναλυτικῆς καὶ γεμάτης δίγοργα, τρίγοργα καὶ ἄργειες γραφῆς του, ὁ δὲ Ψάχος μὲ τὴν ἀπλὴ καὶ διπλὴ συνηχητικὴ γραμμὴ ποὺ ἐπέμενε νὰ προσθέτει στὰ μαθήματα ποὺ ἐξέδιδε. Καὶ οἱ δυὸ πάντως προϊόντος του χρόνου, φαίνεται πῶς ὑπαναχώρησαν σὲ μεγάλο βαθμὸ στὴν σήμανση τῶν ἔλξεων.

Αὐτὸς ποὺ ἐπανέφερε οὐσιαστικὰ τὴν συστηματικὴ καταγραφή τῶν ἔλξεων στὰ κείμενα τῆς ἐκκλ. Μουσικῆς εἶναι ὁ Σίμων Καράς, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ θεωρητικὸ ποὺ παρέδωσε καὶ τοὺς πολυάριθμους μαθητὲς καὶ συνεχιστὲς τοῦ ἔργου του, κοντὰ στὰ ἄλλα καλὰ ἢ κακὰ ποὺ προσέφερε

στή μουσική μας, τῆς κληρονόμησε μία ἀκόμα αἰτία διχασμοῦ τῶν ἐραστῶν της.

Συμπερασματικά

1. οἱ ἔλξεις ὑπάρχουν στήν ψαλτική τέχνη καί ἀποτελοῦν φυσικὸ νόμο τῆς μουσικῆς μας,
2. οἱ ἔλξεις (θὰ ἔπρεπε νὰ) ἐκτελοῦνται αὐθόρμητα, ἄκοπα καί φυσιολογικά, σχεδὸν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ψάλτη,
3. οἱ παραδοσιακοὶ ψάλτες ἐκτελοῦν σχεδὸν ὅλοι ἔλξεις, ἀλλὰ τὸ ἄκουσμά τους εἶναι φυσικὸ καί τρόπον τινὰ ὀμαλοποιεῖ τὴ μετάβαση ἀπὸ τὸν ἕνα φθόγγο στὸν μεθεπόμενό του,
4. εἰδικὰ γιὰ τὴν ἔλξη στὸν φθόγγο ΓΑ, σὲ καμιά περίπτωση δὲν μετρήθηκαν ἔλξεις μεγαλύτερες τῶν 3 μορίων τῆς 72άρας κλίμακας, ἔχουμε δηλαδὴ συνήθως τὴ μετατροπὴ τοῦ διαστήματος Γά-Δι ἀπὸ μείζονα σὲ ἐλάσσονα τόνο,
5. στήν προφορικὴ παράδοση ποὺ ἔφτασε στὰ αὐτιά μας, ὑπάρχει ποικιλία καί ὄχι συστηματικότητα στὸ πόσο πολὺ γίνεται μία ἔλξη. Ἀνάλογα μὲ τὴ χρονικὴ ἀγωγή ἢ καὶ τὴν αἴσθηση ποὺ θέλει νὰ προσδώσει ὁ ψάλτης στὸ μέλος, μπορεῖ κάποτε νὰ ἐκτελέσει λιγώτερο ἢ περισσότερο ποσὸν στήν ἔλξη ἴδιου φθόγγου,
6. ἡ ἐκτέλεση τῶν ἔλξεων μαθαίνεται ἀκουστικὰ μόνο ἀπὸ παραδοσιακὸ δάσκαλο καί ἡ καταγραφή δὲν ὑποκαθιστᾷ αὐτὴ τὴν ἀνάγκη,
7. φαίνεται ἐκ τῶν πραγμάτων, πὼς ἡ συστηματικὴ ἀναγραφή τῶν μουσικῶν ἔλξεων στὰ κείμενα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, δὲν βοηθᾷ στήν ἐπίτευξη τῶν ἀνωτέρω.

Τὸ ἄρθρο αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο, μιᾶς σειρᾶς ἄρθρων μουσικολογικῆς προσέγγισης στήν θεωρία τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς καί ἀποτελεῖ Περίληψη τῆς Εἰσηγήσεώς μου στὸ Δ' Διεθνὲς Μουσικολογικὸ καὶ Ψαλτικὸ Συνέδριο τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας.

Ο Χάρης Συμεωνίδης είναι Πρωτοψάλτης και καθηγητής Βυζαντινής μουσικής και ταμπουρά στο Πειραματικό Μουσικό Σχολείο της Παλλήνης. Είναι κάτοχος διπλωμάτων Βυζαντινής Μουσικής, Κλασικής Κιθάρας και Ανωτέρων Θεωρητικών (Αντίστιξη) Ευρωπαϊκής Μουσικής. Τα τελευταία χρόνια έχει συνεχή παρουσία με μεγάλο αριθμό εισηγήσεων, σε διάφορα μουσικολογικά συνέδρια περί την Βυζ. Εκκλησιαστική Μουσική.

ΕΠΙΤΗΡΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΓΗ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

(Γράφει ο τακτικός συνεργάτης μας κ. Γεώργιος Δ. Φαράντος
Ομότιμος Καθηγητής Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Αθηνών)

Ο πολιτισμός του λόγου βάση του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Στο έργο του Μεγάλου Βασιλείου με τον τίτλο « όροι κατά πλάτος » , ερώτησις ΛΖ' - Απόκρισις παράγραφος 5 (ΒΕΠΕΣ Τ. 53, σελ.198-199) γίνεται λόγος για το πώς η προσευχή « ελευθέραν υπάρξει » να είναι ελεύθερη, απρόσκοπτη, χωρίς κανένα εμπόδιο. Το θέμα το οποίο θέτει εδώ ο Μέγας Βασίλειος αφορά τη σχέση: σύνδεση με τον κανόνα, επιτήρησις και ελευθερία, εναλλαγή.

Η σχέση αυτή επιτήρηση , σύνδεση με τον κανόνα, τήρηση της παράδοσης, σύνδεσμος με την τάξη και από την άλλη μεριά ελευθερία, εναλλαγή, νέες μορφές και πειραματισμός αφορά και Μοναχούς, το μοναστικό βίο και την Ψαλμωδία. Είναι πολύ σημαντικό το ότι εδώ στο έργο του για τον Μοναχισμό «όροι κατά πλάτος» ο Μέγας Βασίλειος χρησιμοποιεί τους όρους «επιτετηρημένως» τήρηση των κανόνων, σύνδεση με την παράδοση και «εναλλαγή». Με την σύνδεση αυτή σε ένα τόσο αυστηρό έργο θεματοποιεί ο Μέγας Βασίλειος ένα κέντρο του πολιτισμού του λόγου, του «λέγειν» κατά την προσευχή, την Ψαλμωδία, την Ψαλτική αλλά και ένα κέντρο του ευρωπαϊκού και σύγχρονου πολιτισμού.

Γράφει ο Μέγας Βασίλειος στον όρο ΛΖ' στην Απόκριση: «Χρησιμεύειν δε λογίζομαι την εν ταις προσευχαίς και ψαλμωδίαις κατά τας επιτετηρημένας ώρας διαφοράν τε και ποικιλίαν και κατ' εκείνο, ότι εν μεν τη ομαλότητι πολλάκις που και ακηδιά η ψυχή και απομε-

τεωρίζεται· εν δε τη εναλλαγή και τω ποικίλω της ψαλμωδίας και του περι εκάστης ώρας λόγου νεαροποιείται αυτής η επιθυμία και ανακαινίζεται το νηφάλιον».

Κατά τον Μέγα Βασίλειο κατά την προσευχή και ψαλμωδία απαιτείται το «επιτετηρημένως», η αυστηρή τήρηση του κανόνα και της παράδοσης αλλά και η «διαφορά» και «ποικιλία» και η «εναλλαγή». Το «ποικίλον» της ψαλμωδίας, η ελευθερία, η διαφορά, η ποικιλία, η εναλλαγή ανήκουν και αυτά στο «επιτετηρημένως» στην αυστηρή τήρηση του ορθόδοξου ψαλμωδικού κανόνα. Αυτή η εναλλαγή οδηγεί στην αποφυγή της «ακηδίας» και δεν επιτρέπει στην ψυχή να «απομετεωρίζεται».

Η εναλλαγή, η διαφορά, η ποικιλία «περι εκάστης ώρας λόγου» συμβάλλουν στο να «νεαροποιείται» η επιθυμία του προσευχόμενου κατά τις ψαλμωδίες και να «ανακαινίζεται το νηφάλιον».

Η νεαροποίηση η ανακαίνιση και η νηφαλιότητα αποτελούν κέντρα της επιτετηρημένης ψαλμωδίας, του κανόνα, της παράδοσης, της βυζαντινής μουσικής, της ορθοδοξίας, του πολιτισμού του λόγου, του ευρωπαϊκού και δυτικού πολιτισμού. Αυτή η ένταση μεταξύ του «επιτετηρημένως» και της «εναλλαγής» ή ελευθερίας αποτελεί χαρακτηριστικό της ερμηνευτικής θεολογίας, του χριστιανισμού, του πολιτισμού του λόγου και γενικά του πολιτισμού. Χωρίς το «επιτετηρημένως» του κανόνα οδηγούμαστε στην υποκειμενική αυθαιρεσία, στην ιδεολογία και στην προπαγάνδα. Χωρίς την νομιμότητα και τον κανόνα του Λόγου χωρίς το «επιτετηρημένως» οδηγούμαστε στον φανατισμό, τον φουνταμενταλισμό, της οργής και της βίας. Χωρίς την «διαφορά», την «εναλλαγή», την ελευθερία του λόγου, την «παρησία», την ποικιλία και την ανακαίνιση οδηγούμαστε στην ακηδία, σε μια φαύλη «ομαλότητα» στον απομετεωρισμό στην στέρηση του «νεαροποιείται». Αυτή η σχέση επιτήρησης και εναλλαγής αποτελεί κέντρο της θεωρίας της βυζαντινής μουσικής, της ψαλμωδίας, της ορθόδοξης παράδοσης, του πολιτισμού του λόγου στον

οποίο ανήκει και η ορθόδοξη ψαλτική , του ευρωπαϊκού πολιτισμού γενικά.

Είναι πολύ σημαντικό το ότι όλα αυτά τα χρωστάμε σε μια ακριβή ανάγνωση του έργου του Μεγάλου Βασιλείου «όροι κατά πλάτος». Μια άλλη φορά που θα έχουμε περισσότερο χώρο στη διάθεση μας θα συνεχίσουμε τη θεωρία αυτή με βάση τον Μέγα Βασίλειο, αυτόν τον μεγάλο θεωρητικό της ορθόδοξης παράδοσης και ψαλμωδίας συμβάλλοντας στο Διάλογο που αφορά βασικά θέματα της σχέσης θεωρία και πράξη της πολύ προσφιλούς σε όλους μας βυζαντινής μουσικής παράδοσης.

Συνοψίζοντας βλέπουμε ότι στην ορθόδοξη ψαλμωδία κατά τον Μέγα Βασίλειο συνδυάζεται λέγειν και λόγος, προσευχή και μουσική, Γραμματική κανόνας, κοινότητα και ατομικότητα, ελευθερία και ανακαινίση. Το λέγειν κατά την προσευχή οφείλει να συνδυάζεται με την αρμονία της μουσικής. Οι χριστιανοί οφείλουν να τηρούν αυστηρά την παράδοση αλλά και να εφευρίσκουν νέα μέλη, μελωδίες, ήχους μουσικές εκφράσεις, να ανακαινίζουν και να νεαροποιούν. Από αυτή την εσώτατη σύνδεση λόγου και αρμονίας κατά την προσευχή παράγεται ένα παράδειγμα εσχολογίας όπου τα σύνορα της λειτουργικής μουσικής φθάνουν στο απέραντο και αιώνιο σε ένα άλλο και νέο κόσμο.

Έτσι κατά τον Μέγα Βασίλειο η ιστορία του Μοναχισμού, η Ψαλμωδία, ο πολιτισμός του λόγου, οδηγούν στον θείο Λόγο, στην απόλυτη αρμονία, στην Ευαγγελική Αλήθεια. Κατά τον Μέγα Βασίλειο ο Λόγος είναι κανόνας και ο ίδιος είναι πηγή της ελευθερίας (2 Κορινθ. 3,6,17). Οι μαθητές του λόγου οφείλουν να τηρούν τον λόγο της αλήθειας και να ανακαινίζονται μέρα με τη μέρα ως μιμηταί του νεοποιού Λόγου και «καινού» λέγειν.

Χρόνια πολλά

Έγραφα
Εορτή Τριών Ιεραρχών
2011-01-31

ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΕ ΚΑΤΑΞΙΩΜΕΝΟΥΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥΣ
ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ.

Γράφει ο Βασίλειος Κατσιφής.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΦΙΛΟΞΕΝΗΣ

Το τρίτο πρόσωπο που θ' αναφερθώ στην παρούσα μελέτη, είναι ένας άνθρωπος που ήλθε από το πουθενά, και τούτο το λέγω διότι ο εν λόγω παρέμεινε άγνωστος, μέχρι τότε που εξέδωσε το «λεξικό της ελληνικής μουσικής». Το έργο του είναι, κατά την αποψίν μου, ένα από τα σημαντικότερα που είδαν την δημοσιότητα, μέσα στο 1868.

Βέβαια, προτού ασχοληθώ με την προσωπικότητα και την προσφορά του Κυριακού Φιλοξένου, θέλω να δηλώσω ότι ο θαυμασμός μου για τους δύο που προαναφέρθηκαν, (Στεφανίδης, Βιολάκης), παραμένει μεγάλος. Όμως ο Κυριακός Φιλοξένης υπερτερεί και των δύο. Το έργο του έχει μεγαλύτερη εμβέλεια, είναι σημαντικότερο, και δηλώνω, ότι οι αναφορές του στη μουσική των Ελλήνων, είναι μοναδικές και αξεπέραστες. Το ότι αναγράφεται περί αυτού, δεν αποτελεί υπερβολήν, και πρέπει να ληφθεί υπ όψιν, ότι κανείς από τους σημαίνοντας εις την βασιλεύουσαν (έως την εκπόρθησίν της) δεν ασχολήθηκε τόσο λεπτομερώς, τόσο επισταμένως με την συμβολήν της αρχαιοελληνικής μουσικής εις την βυζαντινήν μουσικήν, και πόσο την επηρέασε στην μεγαλειώδη διαμόρφωσίν της.

Ο Κυριακός Φιλοξένης, μέχρι το στοιχείον του αλφαβήτου **Μ** (δηλαδή μέχρι του στοιχείου που του επέτρεψαν να ολοκληρώσει την μελέτη του) μας έδωσε στοιχεία που ποτέ δεν θα συναντούσαμε, και που ποτέ δεν θα είχαμε ιδέα περί της ύπαρξής των και της σημασίας που είχαν στο γενικότερο θέμα της σημερινής ελληνικής μουσικής.

Το σημαντικότερο όμως, δηλαδή εκείνο που προσδίδει στο έργο του ειδικό βάρος και αξία, είναι το ότι μέχρι το στοιχείο **Μ** (δηλαδή σ' εξήντα δύο περιπτώσεις) δείχνει πως η μουσική μας έχει βαθύτατα επιρρασθεί από την μουσική

των αρχαιοελλήνων, κάτι πολύ αξιοπρόσεκτο.

Το παραπάνω δεν αποτελεί σχήμα λόγου, αλλά μια πραγματικότητα σημαντική, δεδομένου ότι μας γνωρίζει χειροπιαστά, ότι μεγάλος αριθμός τροπαρίων της εκκλησίας μας και ως προς τα μέτρα αλλά και τον ήχον, αντιγράφει μελικά ποιήματα των αρχαίων προγόνων μας! Αν μελετηθούν με την πρόεπουσα προσοχή οι ιαμβικές καταβασίες π.χ. που χρησιμοποιεί και σήμερα η εκκλησία μας, θα καταλήξει ασφαλώς στο παρακάτω συμπέρασμα:

α) Η γλώσσα που έχουν συνταχθεί οι ιαμβικές καταβασίες, διαφέρει όλων των άλλων καταβασιών, αλλά και των τροπαρίων.

β) Θα παρατηρηθεί ακόμη ότι οι ιαμβικές καταβασίες, χρησιμοποιούν στην ανάπτυξή τους, έναν άλλο τρόπο έκφρασης, που διαφέρει απολύτως από τον γνωστό μας πεζό λόγο, που χρησιμοποιείται στα τροπάρια. Για να έχουμε σαφή γνώση των παραπάνω αναφερομένων, θα παραθέσω ένα μικρό μέρος από τις λεγόμενες πεζές καταβασίες, αλλά και ένα μέρος από τις ιαμβικές, που θα βοηθήσει να έχουμε τα αναγκαία συμπεράσματα από την σύγκριση των μόν προς τις δέ.

«Βυθού ανεκάλυψε πυθμένα και δια ξηράς οικίους έλκει,» λέγει η πεζή καταβασία. Ας δούμε όμως πως απαντούν οι ιαμβικές, στο ίδιο θέμα. **«Στίβει θαλάσσης κυματούμενον σάλον, ήπειρον άυθις Ισραήλ δεδειγμένων».**

Αν λοιπόν επισταμένως εξετάσουμε το έργο του Κυριακού Φιλοξένου, αυτό που θα δούμε (χωρίς αμφιβολία) είναι ότι, το έργο του, είναι διττώς χρήσιμο και στο έπακρον ενδιαφέρον. Πρώτον μόν, γιατί διασώζει ορισμένα άγνωστα στοιχεία της καθ' αυτό βυζαντινής αρχαιότητας, και δεύτερον γιατί με ένα μοναδικό τρόπο μας συνδέει με την απώτερη αρχαιότητα και την αρχαιοελληνική περίοδο, και τούτο το κατορθώνει δίνοντάς μας χειροπιαστά στοιχεία που δείχνουν τον δεσμό που ενυπάρχει, ανάμεσα στο αρχαίο και το νεότερο. Μας γνωρίζει ακόμη, ότι πολλά τροπάρια έχουν συνταχθεί με

βάση τους μελικούς ύμνους που υπήρχαν και εφηρμόζοντο, στην απώτερη αρχαιότητα.

Είναι όμως απορίας άξιον, ο τρόπος που ενήργησε η υπό τον Αρχιμανδρίτη Γερμανό Αφθονίδη επιτροπή, η οποία είχε επιφορτισθεί από τον τότε Οικουμενικό Πατριάρχη να αξιολογήσει το έργο του Φιλοξένους. Η επιτροπή (κατά την αποψίν μου) εζημίωσε μεγάλως το έργο, το οποίο αρχικά μιν το επήνεσε, στη συνέχεια όμως το κατέστρεψε!

Βεβαίως εκφράζω προσωπικές απόψεις, αλλά έχω την απόλυτη πεποίθηση ότι αν το έργο του Κυριακού Φιλοξένους δεν ολοκληρώθηκε, αυτό σε πολύ μεγάλο μέρος οφείλεται στην σκληρή κριτική που ασκήθηκε από την εν λόγω επιτροπή, και ακόμη από την απογοήτευση που δοκίμασε από μία άδικη γνωμάτευση.

Η ΑΙΓΙΑΛΕΙΑ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

Μέσα σε πανηγυρική αλλά και συγκινητική ατμόσφαιρα πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 19 Δεκεμβρίου, στο Κέντρο Νεότητας «Νέοι Ορίζοντες» της Ιεράς Μητροπόλεως Καλαβρύτων και Αιγιαλείας, η Χριστουγεννιάτικη εκδήλωση της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής «ΚΟΣΜΑΣ Ο ΜΕΛΩΔΟΣ» με την ευκαιρία της εκδόσεως της Επετηρίδας για τα 22 χρόνια καρποφόρου λειτουργίας της (1987-2009). Παρόντες ήταν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Αμβρόσιος, δεκάδες ιερείς και πλήθος λαού. Την εκδήλωση προλόγισε ο Διοικητικός Διευθυντής της Σχολής κ. Παναγιώτης Αχιλλιάς, ο οποίος αναφέρθηκε στην σημασία της καλλιέργειας της εκκλησιαστικής μουσικής στους νέους καθώς και στο ιστορικό της ιδρύσεως της Σχολής. Η παρουσίαση του βιβλίου της Επετηρίδος έγινε από τον Πρόεδρο του Συλλόγου των Φίλων της Βυζαντινής Μουσικής Αιγιαλείας κ. Φίλιππο Οικονόμου. Αμέσως μετά η Χορωδία της Σχολής, υπό την διεύθυνση του μουσικοδιδασκάλου Βασιλείου Μπίκου, απέ-

δωσε ύμνους των Χριστουγέννων, το απολυτίκιο του προστάτου της Σχολής (Αγίου Κοσμά του Μελωδού) «Ορθοδοξίας Οδηγέ» και το Ψαλτοτράγουδο «Ο Σπίνος», αφιερωμένο στους αείμνηστους πρωτεργάτες της σχολής τον μακαριστό ιερέα Ευθύμιο Ντρέκη και τον Κωνσταντίνο Τασσόπουλο. Η χορωδία απέσπασε τα ενθουσιώδη χειροκροτήματα του ακροατηρίου για την άψογη απόδοση των εκκλησιαστικών ύμνων. Ακολούθησε χαιρετισμός από τον Καλλιτεχνικό Διευθυντή Γρηγόριο Κακούρη, ο οποίος αναφέρθηκε στην επίπονη και πολύμοχθη προσπάθεια που καταβάλλεται, ώστε πάντα η Σχολή να βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα, μεταλαμπαδεύοντας στη νεότητα όχι μόνο τη μουσική παιδεία αλλά και το εκκλησιαστικό ήθος. Τούτο οφείλεται στις προσπάθειες τόσο της διοίκησης της Σχολής, αλλά κυρίως του μουσικοδιδασκάλου Βασιλείου Μπίκου. Ακολούθησε η βράβευση των ελλογιμωτάτων και πρωτεργατών της Σχολής και συγκεκριμένα των: α) κ. Σπυρίδωνα Υφαντή, πρώτου διευθυντή και διδασκάλου της Σχολής κατά τα έτη 1987-1990, πρωτοψάλτου σήμερα του Καθεδρικού Ιερού Ναού Αγίου Αθανασίου της Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων. β) του κ. Φιλίππου Οικονόμου, προέδρου του Συλλόγου Φίλων Βυζαντινής Μουσικής της Αιγιαλείας και γ) του κ. Φωτίου Θεοδωρακοπούλου, προέδρου του συλλόγου Ιεροψαλτών Αιγιαλείας, οι οποίοι, ως Έφοροι της Σχολής με ένθερμο ζήλο και αγάπη μόχθησαν, και μετ' επιμελείας συνέβαλαν στην θεμελίωση και επιτυχή εξέλιξή της.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης, επέδωσε στους τιμωμένους τιμητική πλακέτα και δίπλωμα και ευχαρίστησε τους βραβευθέντες για την πολύτιμη και πολύπλευρη προσφορά και συνεργασία τους. Στην αντιφώνησή τους και οι τρεις βραβευθέντες συγκινημένοι, εξέφρασαν τις ευχαριστίες τους στον Σεβασμιώτατο. Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με την απονομή επαίνων στους 70 Πτυχιούχους και Διπλωματούχους της Σχολής που σήμερα άλλοι από αυτούς διακονούν στο ιερό θυσιαστήριο και άλλοι στα αναλόγια των

ιερών Ναών της Μητροπόλεως μας προς τους οποίους αξίζουν θερμά συγχαρητήρια.

(Παραθέτουμε στη συνέχεια απόσπασμα από την ομιλία του Διοικητικού Δ/ντη της Σχολής κ. Παναγιώτη Αχιλλιά).

Σεβασμιώτατε, Σεβαστοί Πατέρες, Συνάδελφοι Ιεροψάλτες, Φιλόμουσοι Φίλοι.

Έχουν περάσει 22 ολόκληρα χρόνια από τότε που συστήθηκε και λειτουργεί στην πόλη μας το Αίγιο και λίγο αργότερα στα Καλάβρυτα ένα ξεχωριστό πνευματικό εργαστήριο θείας τέχνης της ψαλτικής, εμφυτεύοντας στις ψυχές των ταλαντούχων νέων της περιοχής την επιστήμη της Βυζαντινής Μουσικής.

Ο Επίσκοπός μας κ. Αμβρόσιος είναι ο εμπνευστής και φυτευτής αυτού του αμπελώνα, προϊόν του οποίου είναι ο γλυκύτερος οίνος της διδαχής αθάνατων μελισμάτων.

Υπακούων στην προτροπή του Αγίου Αποστόλου Παύλου «πληροῦσθε πνεύματος λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες τῷ Κυρίῳ» και έχοντας υπόψη τις μεγάλες ελλείψεις λειτουργιών των αναλογιών των Ιερών Ναών της Μητροπόλεως ίδρυσε την Σχολή της Β.Μουσικής και έκτοτε παρακολουθεί με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και έμπρακτη αγάπη την πορεία της. Κάλεσε κατ' αρχήν όλους τους δυνάμενους «φέρειν..μουσικά όπλα», κατάρτιση και διάθεση προσφοράς.

Τα πρώτα βήματα της Σχολής έκαμαν οι αείμνηστοι π. Ευθύμιος Ντρέκης ταλαντούχος μουσικός ιερέας και ο πρωτοψάλτης Κωνσταντίνος Τασόπουλος.

Τους πρωτεργάτες αυτούς διαδέχονται διακεκριμένοι μουσικογιώτατοι Πρωτοψάλτες, ο κ. Σπύρος Υφαντής, ο κ. Φίλιπος Οικονόμου, ο κ. Φώτιος Θεοδωρακόπουλος, ο κ. Βασίλειος Καυκόπουλος, ο κ. Γρηγόριος Κακούρης, ο κ. Βασίλειος Μπίκος.

Όλοι αυτοί προσέφεραν το δικό τους κόπο και προσφορά για να φυτευθεί και να καρποφορήσει τούτο το πανάρχαιο χιλιόχρονο δένδρο του ελληνικού μουσικού πολιτισμού που φούντωσε και ευδοκίμησε στην οικουμένη όπου

ακούστηκε και ο ελληνικός λόγος, προσφέροντας αγλαούς καρπούς. Ιεροψάλτες με ορθόδοξη συνείδηση, αγάπη στο ψαλτικό έργο τους, στην εκκλησία και στους πιστούς.

Και επειδή σήμερα γίνεται πολύς λόγος για παραγωγικότητα ας εστιάσουμε την προσοχή μας στο μορφωτικό αγαθό που καλλιεργεί και προσφέρει η Σχολή της Β. Μουσικής στην κοινωνία και στον πολιτισμό.

Ο ομότιμος καθηγητής του Παν/μίου Αθηνών κ. Γρηγόριος Στάθης σημειώνει σχετικά: «Η Β.Μουσική και γενικώς η Ψακτική Τέχνη ειδικότερον αποτελούν τον ακραιφνή και αυτόνομο ελληνικό μουσικό πολιτισμό. Ως τέχνη η Β.Μουσική αποτελεί έκφραση του βυζαντινού πνεύματος και οργανώθηκε από τα μέσα του Ι' αιώνας σε πλήρες, αυτοτελές, άρτιο και ομοιογενές σύστημα σημειογραφίας για την τελειότερη δυνατή έκφραση της λατρείας της εκκλησίας μας».

Η φροντίδα για θεοσέβεια, ευπρέπεια και ετοιμασία των ορθοδόξων λαών να μιλήσουν στο Θεό και στους Αγίους δημιούργησαν έναν από τους μεγαλύτερους μουσικούς πολιτισμούς της οικουμένης.

Το ελληνικό σύστημα σημειογραφίας της Β.Μουσικής απόρροια του ελληνικού αλφαβήτου είναι και αυτό σοφό ηχητικό σχήμα και τα δύο μαζί λειτουργούν ως παράλληλοι δρόμοι για αυτογνωσία και θεογνωσία. Έλληνες μουσικοδιδάσκαλοι έγιναν οι ζωντανοί φορείς, διδάσκοντες στις γενεές την μουσική κληρονομιά.

Ο αείμνηστος Μητροπολίτης Κοζάνης Διονύσιος, άριστος γνώστης και εκτελεστής της Β.Μουσικής παρατηρεί πως η ψαλμωδία ως Β. Μουσική είναι αυστηρώς εκκλησιαστικό μέλος ιερατικού και λειτουργικού χαρακτήρα και διακρίνεται από το κοσμικό άσμα. Αποτελεί ομοούσιο γέννημα της ορθοδόξου λατρείας και αναπτύχθηκε και μεγαλούργησε μαζί της.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν και οι απόψεις του μεγάλου λογοτέχνη και αγιογράφου Φώτη Κόντογλου: «Η Β.Μ. είναι ειρηνική, λυπηρή και παρήγορη συνάμα, ενθουσιαστική με σεμνότητα, ταπεινή και ηρωϊκή, απλή και βαθειά. Έχει την

ίδια πνευματική ουσία που έχει το ευαγγέλιο, οι ύμνοι, οι ψαλμοί, τα συναξάρια, η βυζαντινή Αγιογραφία. Το μέλος της δεν είναι επιδεικτικό, απελπιστικό, κούφιο, άνοστο, άσκοπο αλλά είναι πράο, ταπεινό, γλυκύ με στιλπνότητα, γεμάτο συντριβή και έλεος και δίνει δόξα ανέσπερη στις ψυχές. Εκφράζει ευχαριστία, κάνει να πηγάζουν δάκρυα ευγνωμοσύνης και χαράς πνευματικής» και συνεχίζει ο Αϊβαλιώτης συγγραφέας. «Το αίσθημα που νοιώθει όποιος είναι σε θέση να την καταλάβει, λέγεται κατάνυξη. Όλη η υμνωδία της εκκλησίας μας είναι καταλυτική και όχι θεατρική, ακόμα και στις γιορτές που είναι χαρμόσυνες η ψαλμωδία είναι μέν μεγαλοπρεπής πλήν με σεμνότητα».

Από τις γνώμες αυτές των τόσο σπουδαίων ειδικών βγαίνει το εύλογο συμπέρασμα. Η διδασκόμενη και διαδιδόμενη και στη Σχολή «Κοσμάς ο Μελωδός» του Αιγίου και Καλαβρύτων είναι η μεγάλη κληρονομιά που παραλάβαμε από τους πατέρες μας και την οποία οφείλουμε να γνωρίσουμε και να την πολλαπλασιάσουμε, ως καλοί διαχειριστές των ταλάντων αυτών και εν συνεχεία να την παραδώσουμε στην νέα γενεά.

Ασφαλώς, παρά την υπερχιλιόχρονη ζωντανή πορεία και παρουσία στη ζωή της Εκκλησίας δεν είναι μουσειακό είδος προς έρευνα αλλά αξία που προσφέρει τις πολύτιμες υπηρεσίες της στη λατρεία του εν Τριάδι Θεού. Στην προσφορά όλων των καλών τεχνών για τη δοξολογία του Δημιουργού μεγάλο μερίδιο συμμετοχής κατέχει η Β.Μουσική.

Φέτος συμπληρώνονται 22 χρόνια λειτουργίας και προσφοράς της Σχολής. Οι καρποί της αγλαοί. Πλήθος μαθητών (γύρω στους διακόσιους) μετά από εντατική μαθητεία πέντε ετών κατέκτησαν τίτλους άλλοι ιεροψάλτου, άλλοι πτυχιούχοι ή διπλωματούχοι της Β.Μουσικής και εν συνεχεία επάνδρωσαν τα αναλόγια των Ιερών Ναών προσφέροντες σπουδαία υπηρεσία στην λειτουργία της λατρείας και ενισχύοντας υλικά το βαλάντιό τους.

Πρίν αποχωρήσω από το βήμα τούτο επιτρέψτε μου να εκφράσω τούτη την επίσημη ώρα με την ιδιότητα του Υπευθύ-

νου της Σχολής τις ευγνώμονες ευχαριστίες μου προς όλους τους κοπιάσαντας και κοπιάζοντες σε τούτο το έργο. Στον επίσκοπό μας κ. Αμβρόσιο που φύτεψε τούτον τον αμπελώνα, τον οποίο καλλιεργεί και τον φροντίζει παντοιοτρόπως. Στον εμνευσμένο μουσικοδιδάσκαλο κ. Βασίλειο Μπίκο ο οποίος ως φιλότιμος εργάτης εργάζεται χαρούμενα σ' αυτόν το χώρο και έχει τα γνωστά ευχάριστα αποτελέσματα. Στον καλλιτεχνικό Δ/ντή κ. Γρηγόριο Κακούρη ο οποίος με ενδιαφέρον και αγάπη καταθέτει τις γνώσεις του για την ολοκλήρωση της διδακτέας ύλης που απαιτείται για την απόκτηση του διπλώματος. Στους προέδρους των Συλλόγων α) Φίλων Βυζαντινής Μουσικής κ. Φίλιππο Οικονόμου και β) Ιεροψαλτών Αιγιαλείας κ. Φώτη Θεοδωρακόπουλο. Και οι δύο είναι εξεταστές των μαθητών για τη λήψη του πτυχίου Ιεροψάλτου, δίνουν δε τις πολύτιμες οδηγίες τους στους διδάσκοντες και διδασκομένους.

Ένα από καρδιάς ευχαριστώ καταθέτω στον Πρωτοψάλτη κ. Σπυρίδωνα Υφαντή Αρχοντα Γυμνωδό, ο οποίος ανέλαβε πριν 22 χρόνια την επαναλειτουργία της Σχολής.

Στους ευρισκομένους στην θριαμβεύουσα Εκκλησία αιμνήστους ιερέα Ευθύμιον Ντρέκην και πρωτοψάλτην Κωνσταντίνον Τασόπουλον, τους πρωτεργάτες του έργου αυτού, ας είναι ανάλογη και η ανταπόδοση του Θεού και η μνήμη τους αιωνία.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Κύριον

Γεώργιον Χατζηχρονόγλου

Πρόεδρον Π.Ε.Π.Ε.Μ

«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

Νέος Βουτζάς 25 Ιανουαρίου 2011

Αγαπητέ μου Γιώργο,

Αισθάνομαι την ανάγκη να επικοινωνήσω μαζί σου και να σε συγχαρώ από καρδιάς για την εκλογή σου ως προέδρου

της Πανελληνίας Ένωσης Προασπιστών της Εθνικής μας Μουσικής, «ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ».

Η εκλογή σου δεν ήταν τυχαία και μάλιστα με απόλυτη πλειοψηφία. Αναλαμβάνεις το δύσκολο αναμφίβολα έργο της προάσπισης της πατρώας Βυζαντινής μας Μουσικής και όχι μόνο, σε περίοδο επικίνδυνης εκτροπής, αλλοίωσης και αμφισβήτησης που έντεχνα καλλιουργείται από καιρό τώρα από συγκεκριμένους διαστρεβλωτές, αιρεσιάρχες, θεωρητικούς και ερμηνευτές, με απόλυτη θα έλεγα επιτυχία.

Είναι καιρός αγαπητέ πρόεδρε, να σηκώσεις μανίκια και να λάμψει μια για πάντα η αλήθεια. Η Ελλαδική Εκκλησία να διορθώσει τα από δεκαετίες τώρα κακώς κείμενα και η Βυζαντινή μας μουσική, όπως αυτή εξελίχθηκε και έλαβε την τελική της μορφή ως θεωρίας, γραφής και ανάγνωσης το 1814 με την θείας εμπνεύσεως παρέμβαση των τριών σοφών δασκάλων Χρυσάνθου, Γρηγορίου και Χουρμουζίου Χαροφύλακος, επιτέλους να δικαιωθεί εν τοις έργοις...

Και στην προσπάθεια σου αυτή ασφαλώς τόσο εσύ προσωπικά, όσο και τα άλλα μέλη της Διοίκησης, θα έχετε κοντά σας τη συντριπτική πλειοψηφία του Ιεροψαλτικού κόσμου της χώρας, με εξαίρεση ενδεχόμενα τους λαθεμένα πλανηθέντας αλλά και τους συστηματικά αντιδρώντας, που άλλωστε αποτελούν και την ισχνή μειοψηφία. Το από 2/12/2009 υπόμνημα – έκκληση της απελθούσης Διοίκησης της Ενώσεως προς τον Αρχιεπίσκοπον Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμον, αν και απόλυτα τεκμηριωμένο, φαίνεται ότι δεν κατανοήθηκε επαρκώς εκ μέρους του Μακαριωτάτου και αυτό φαίνεται από την απάντησή του, τόσο συβιλλική κατά τα άλλα.

Επομένως, επι των ημερών σου «το στάδιο των αρετών» προσφέρεται για νέους, πιο δυναμικούς αλλά και αποτελεσματικούς αγώνες δικαίωσης.

Πιστεύοντας απόλυτα στην ιστορική αυτή δικαίωση
αλλά και στη νέα πολυδιάστατη και πολυσήμαντη δράση
της νέας Διοίκησης της Ενώσεως, διατελώ,

Με εκτίμηση
Βασίλης Μιχ. Δανός
Δημοσιογράφος – Ιεροψάλτης

Νέες Εκδόσεις

1. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΚΡΙΔΑ «ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΟΥΣΙΚΩΝ
ΔΥΣΠΛΑΣΙΩΝ Σ.ΚΑΡΑ»
Σελίδες 128 διαστ. 24 χ 17
2. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΤΣΙΦΗ «ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ – ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΚΤΩΗΧΙΑΣ »
Σελίδες 166 διαστ. 28 χ 20,50
3. ΦΩΤΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
«ΧΕΡΟΥΒΙΚΑΡΙΟΝ»
Σελίδες 454 διαστ. 28 χ 21
4. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΑΤΖΗΧΡΟΝΟΓΛΟΥ – ΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΑ
Σελίδες 168 (συνοδεύεται από ένα C.D.)

Οι συγγραφείς των εν λόγω βιβλίων, εκφράζουν θερμές
ευχαριστίες στους ευγενείς αναγνώστες και συνδρομητές,
για την ενίσχυση και στήριξη των προσπαθειών τους.-

ΓΕΝΙΚΟ ΣΑΛΠΙΣΜΑ

«Οι Υπέρμαχοι» αγωνιοῦμε καὶ ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὴ διάσωση
καὶ διατήρηση τῶν γνήσιων μουσικῶν μας παραδόσεων. Οἱ
προσπάθειές μας εἶναι καθαρῶς ἰδεολογικές. Γι' αὐτὸ παρακα-
λοῦμε ὅλους τους προσηλωμένους στὶς μουσικές μας παραδόσεις,
ἐρευνητές, μουσικολόγους, ψάλτες, τραγουδιστές, ὀργανοπαῖχτες
καὶ φιλόμουσους νὰ ἐγγραφοῦν στὴν Ἑνωσή μας. Ἡ κάθε εἶδους
βοήθεια εἶναι πολὺτιμη.

«Οι Υπέρμαχοι»

Τα ἐνυπόγραφα κείμενα, ἐκφράζουν τὶς ἀπόψεις τοῦ
ὑπογράφοντος.

